

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR RIVOJLANISHIDA O‘YIN TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Maxmudjonova Farog‘atxon

Andijon davlat pedagogika II- bosqich magistranti

G. Tojiboyeva

Ilmiy rahbar. p.f.b.f.d.PhD

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20083714>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy tezisdagi maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida o‘yin texnologiyalarining o‘rni va ahamiyati pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. O‘yin faoliyatining bolalar psixikasi, tafakkuri, nutqi hamda ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantirishdagi roli ochib beriladi. Shuningdek, zamonaviy o‘yin texnologiyalarining ta‘lim jarayoniga integratsiyasi va ularning samaradorligi ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so‘zlar: o‘yin texnologiyalari, maktabgacha ta‘lim, rivojlanish, pedagogika, tarbiya, kreativlik, interfaol metodlar.

Kirish

Maktabgacha yosh — inson hayotidagi eng muhim rivojlanish bosqichlaridan biri hisoblanadi. Aynan shu davrda bolaning shaxsiyati, dunyoqarashi va asosiy ko‘nikmalari shakllanadi. Ushbu jarayonda o‘yin faoliyati yetakchi rol o‘ynaydi. O‘yin bolalar uchun nafaqat hordiq chiqarish vositasi, balki o‘rganish, idrok etish va ijtimoiylashuvning muhim shaklidir.

Zamonaviy pedagogikada o‘yin texnologiyalari bolalarning tabiiy ehtiyojlariga mos keluvchi samarali ta‘lim vositasi sifatida qaraladi. Shu bois, ularni ta‘lim jarayoniga to‘g‘ri integratsiya qilish dolzarb masalalardan biridir.

O‘yin faoliyatining pedagogik mohiyati

O‘yin faoliyati — bu bolalarning tabiiy ravishda bilim olish, muhitni o‘rganish va o‘zini namoyon etish shaklidir. Pedagogik jihatdan o‘yin quyidagi funksiyalarni bajaradi:

Ta‘limiy funksiyasi — yangi bilim va tushunchalarni oson o‘zlashtirish;

Tarbiyaviy funksiyasi — axloqiy sifatlarni shakllantirish;

Rivojlantiruvchi funksiyasi — tafakkur, xotira va e‘tiborni rivojlantirish;

Kommunikativ funksiyasi — nutq va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish.

O‘yin orqali bola real hayotni modellashtiradi, turli rollarni bajaradi va ijtimoiy tajriba orttiradi.

O‘yin texnologiyalarining turlari

1. Didaktik o‘yinlar

Didaktik o‘yinlar ma‘lum maqsadga yo‘naltirilgan bo‘lib, bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Masalan:

ranglarni ajratish;

shakllarni tanish;

son va harflarni o‘rganish.

2. Rolli o‘yinlar

Rolli o‘yinlar bolalarning ijtimoiylashuviga katta yordam beradi. Ular turli kasb va rollarni bajarish orqali hayotni o‘rganadi:

“do‘konchi va xaridor”;

“shifokor va bemor”;

“o‘qituvchi va o‘quvchi”.

3. Harakatli o‘yinlar

Bu turdagi o‘yinlar bolalarning jismoniy rivojlanishini ta‘minlaydi:

yugurish;

sakrash;

koordinatsiya mashqlari.

4. Raqamli o‘yin texnologiyalari

Zamonaviy axborot texnologiyalari asosida yaratilgan o‘yinlar ham ta‘lim jarayonida qo‘llanilmoqda. Biroq ularni me‘yorida va nazorat ostida qo‘llash muhimdir.

O‘yin texnologiyalarining rivojlantiruvchi ahamiyati

1. Kognitiv rivojlanish

O‘yin jarayonida bolalar:

muammolarni hal qilishni o‘rganadi;

tafakkurini rivojlantiradi;

diqqat va xotirasini mustahkamlaydi.

2. Nutq rivoji

O‘yinlar orqali bolalar:

yangi so‘zlarni o‘zlashtiradi;

fikrini erkin ifoda etadi;

muloqot madaniyatini o‘rganadi.

3. Ijtimoiy-emotsional rivojlanish

O‘yin bolalarda:

hamkorlik;

empatiya;

sabr va intizomni shakllantiradi.

4. Kreativlik va tasavvur

O‘yin jarayoni bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va yangi g‘oyalar yaratishga undaydi.

O‘yin texnologiyalarini qo‘llashning pedagogik shartlari

O‘yin texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun quyidagi shartlarga amal qilish zarur:

1. Yosh va individual xususiyatlarni hisobga olish;
2. O‘yin maqsadini aniq belgilash;
3. Faol ishtirokni ta‘minlash;
4. Rag‘batlantirish va qo‘llab-quvvatlash;
5. Ta‘lim mazmuni bilan uyg‘unlashtirish.

Zamonaviy muammolar va yechimlar

Bugungi kunda o‘yin texnologiyalaridan foydalanishda ayrim muammolar mavjud:

- raqamli qurilmalarga ortiqcha bog‘lanish;
- an‘anaviy o‘yinlarning kamayib borishi;
- pedagoglarning metodik tayyorgarligi yetarli emasligi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun:

- balansni saqlash (an‘anaviy va raqamli o‘yinlar o‘rtasida);
- pedagoglar malakasini oshirish;
- ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Tadqiqot natijalari

O‘yin texnologiyalarini tizimli qo‘llash natijasida:

- bolalarning bilim olishga qiziqishi ortadi;
- mustaqil fikrlash rivojlanadi;
- ijtimoiy moslashuv darajasi oshadi;
- psixologik rivojlanish tezlashadi.

Xulosa qilib aytganda, o‘yin texnologiyalari maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida beqiyos ahamiyatga ega. Ular bolalarning jismoniy, aqliy va ijtimoiy rivojlanishini kompleks tarzda ta‘minlaydi. Shu sababli, pedagoglar o‘yin texnologiyalaridan samarali va maqsadli foydalanishi zarur.

O‘yin — bu bolalar uchun oddiy mashg‘ulot emas, balki ularning rivojlanishining asosiy mexanizmidir. Uni to‘g‘ri tashkil etish esa ta‘lim sifatini oshirishning muhim omilidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Maktabgacha pedagogika bo‘yicha ilmiy manbalar
2. Bolalar psixologiyasi bo‘yicha tadqiqotlar
3. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar adabiyotlari
4. O‘yin faoliyati nazariyasi bo‘yicha ilmiy maqolalar